The First Telugu Bi-weekly in Andhra Desa The only Telugu Newspaper for H. E. H The Nizam's Dominions

గోలకొండ పత్రిక

ప్రతి బుధవారము శనివారము ప్రకటింపబడును.

హైదరాబాదు, (దక్కన్.)

సం॥ చందా రూ ౭-౦-౦
అర్థ ,, ,, ౩-౧౨-౦
విడి ప్రతిక ౦-౧ ౮

GOLKONDA PATRIKA

ఒకవారము తరువాత ప్రాత ప్రతికలో [illegible] వెలకు పంపింప బడును.

HYDERABAD, (Dn.) SATURDAY 20-5-38

సంపుటము ౧ } శా.శ.౧౮౬౬ శ్రీముఖనామసం॥ వైశాఖ ౨౧౦ శనివారము ౨౦-౫-౧౯౩౮ అఫ॥ { సంచిక ౫

శ్రీభారతీతీర్థ వసంతోత్సవము

[illegible] ౨౩-౩-౩౦

[illegible] భారతీయులలో [illegible] స్వదేశ భాషల [illegible] గౌరవము [illegible]

మతియు [illegible] స్వదేశ [illegible] భాషాభిమాను[illegible] పండితుల [illegible] స్వదేశ రాజులను [illegible] ఆంగ్లభాషా [illegible] జాతీయ విద్యలయందు [illegible]

[illegible] భాషాభిమా[illegible] పండితులు [illegible] "ఆంధ్ర [illegible]" [illegible] సంస్కృతాంధ్ర [illegible] విద్యార్థులు, [illegible]

[illegible] భారతీతీర్థ [illegible] సంస్కృత [illegible] పండితులకు [illegible] జాతీయ భాషా [illegible]

[illegible] భారతీతీర్థము [illegible] పండితులు [illegible]

[illegible] భారతీతీర్థము [illegible] శ్రీ జయచామరాజ [illegible]

త్వము చేయవలసినట్టి పూర్వాచార్య రక్షితమై నాలంద నవద్వీపము మున్నగు విద్యాపీఠములకు విశ్వ విఖ్యాతి కీర్తి సాంద్రంబై వెలయుగాక.

ఇట్టి సుప్రసిద్ధమైన భారతీతీర్థ సంస్థ వసంతోత్సవము, కులపతులైన శ్రీ విక్రమ దేవవర్మ మహారాజుల అధ్యక్షతన మేనెల, ౫, ౬, ౭ తేదీలందు విశాఖపట్టణమున ప్రారంభింపబడినది. అందు నానా దేశాగతులైన పండితాగ్రేసరులను కవితల్లజుల విజ్ఞాననిధులచేనలంకరింపబడి వెలుంగుచుండెను, యొక్క భాగ్యమేమని చెప్పవచ్చును! నిజముగా భారతీతీర్థమును ఉపాసకులకు ధన్యులు.

పూర్వము, భోజుని యాస్థానమందును, విక్రముని కొల్వు కూటమందును ఆంధ్రభోజ బిరుదాంకితుడు శ్రీకృష్ణరాయల పురిని ధర్మాసనమందును, నిరంతరము పండితగోష్ఠి కలదని గ్రంథముల వింటిమి. అవేవియు యీ సాహిత్య సమ్రాట్ యొక్క భారతీతీర్థ సభాధిదేవత ప్రత్యక్ష ప్రమాణములకు సాటి రావనుటయే వక్తృకము. అప్పాట్యము చూచినవారనుభవింపవలసినదే. అనుదినము తత్సమావేశమున కెల్లరును మఱువరానట్టిది. జీవితమున దపరూపమైనది.

తత్సమయమున కులపతియగు జాడ్ ఖండు పాదుషా శ్రీ శ్రీ శ్రీ విక్రమ దేవవర్మ మహారాజుల యానందము నప్పటి శాంతము, విషయపరిశీలన చూడ, సాక్షాత్ విరించి విద్యాస్వరూప మవతరించినట్లై యుండెను. అట్టి సమ్మగ్రమూర్తిని చూచుట వివిధదేశాగతులైన విద్వాంసులెల్ల ఆనందయుక్తులై భయరహితులై, తాము సత్యమనినమ్మిన విషయంబులు స్వేచ్ఛగా చర్చించి, వారిందుటచూసి నాస్తికులు సత్యలోకమా కారదాంబనిలయమాయని దిగ్భ్రమ గలుగ జేయు చుండెను.

ఆహ్మహీపతి సమక్షమున కవులు కొందరు తాము రచించిన ప్రబంధములను చదివి చదువుచుండ కవిరాజులు, కవిభూషణులు, పండితులునైన విద్వాంసులందరి లోపాలోపముల వెల్లడించి సాధింపుచుండగా శాంతమున, సౌమనస్యమున వీరికి కవులు తమతమలోపముల సవరించుకొనుచుండిరి. కొందఱు పురాతనరాజన్యుల చరిత్రల శాసనాధారముల చేతను, గ్రంథసహాయ్యముచేతను శోధించి తెచ్చినవానిని రాజేంద్రునకు సభికులకు విన్నవించుచు తమ చరిత్రజ్ఞానమును, పరిశోధనాశక్తిని చాటిరి. కొందఱు ప్రాచ్యభాషా సంప్రదాయములు, భాషాపరిణామము మున్నగువాని వివరించుచు దమమైవచ్చు వాద్ర్పవాదముల వలకడింకతో జర్చించిరి. మఱికొందఱు నక్షత్రలోకమును గూర్చియు, కాలమును, మన పురాణకథలును గల సంబంధమునుగూర్చియు, వారి పరిశీలనాపద్ధతిని శక్తిని వినియోగించి చూపిరి. ఇంక కొందఱు ఆయుర్వేదమునందలి విశేషముల జర్చించి మానవుని యాయుర్వృద్ధి పొందు నుపాయము లున్నవని దృష్టాంతమును జూపి చెప్పిరి. వేఱొక కొందఱు నాట్యమునుగూర్చి వారి యనుభవములను జూపిరి. వేదవిద్యావిశేషములను గొందఱు తెలిపిరి. కొందఱు గానకళావిశేషములను జూపిరి. ఇన్నిటియందున సర్వకళలయందును నారివారికున్న విజ్ఞానమును, పరిశోధనానుభవమును వెల్లడిచేయుచున్న కాలమున జూపబడిన శాంతభావము సర్వపండిత సమాదరణీయము. ఎంతటి భిన్నాభిప్రాయములందు వాదవివాదములు జరిగి విషయవిమర్శనము చేసినను పండితుల సామరస్యము చెదరకుండుట రాజేంద్రుని విద్యాశక్తియో, భారతీతీర్థసంస్థావిశేషమో మదువశాలము. అది మహాశాంతప్రదమై, నిశ్చలమై మనోమోహనజనకమై, యానందరసాప్లవమై యలరారినదని వేఱుగ జెప్పవలెనా! కులపతియగు రాజేంద్రుడొక్కొక్క విషయమును బండితులు చదువుట పూర్తియైనవెంటనే తాము విన్నదానిని, ఆయా గ్రంథములపై తానిచ్చిన యభిప్రాయములు, విమర్శనలు, వినివిని, సభ్యులు నిశ్చేష్టులగుటయేకాక ఒక్కమానవుడిన్ని విద్యలందింతటి ప్రజ్ఞగల్గియుండుట యపూర్వంబగుగదాయని విస్మయంపడిత మత్తత్వనంబులయు లజ్జనొందిరి. ఇమ్మహారాజునకు విద్యయందెట్టి యాసక్తియో కాని మూడుదినంబులును విసుగువిరామములులేక ప్రాతఃకాలమున విచక్షణములేక ఉ. ౭-౪ మొ ౧-౨ గంటలవరకును మధ్యాహ్నము ౨-౪ గం. మొ. రాత్రి ౮ గంటలవరకును, మరల రాత్రి ౧౦ గం. మొ. తెల్లవారి ౨ గంటలవరకును, వినుచుండుట యేకాక భారతీతీర్థ శిష్యులజూచి మీలో నెవరైన నూతన గ్రంథము తెచ్చి చదివి వినుపించుడని నడుపుచు ప్రోత్సాహియగుటచూచి, యువకులు, వయోవృద్ధులనగు భారతీతీర్థాగతులైన పండితుల కాశ్చర్య లజ్జాభిమానములు గల్గెడివి. శ్రీ మహారాజావారి వయస్సు సుమారు ఇరువదికిపైన. వారి విద్యాభిలాష, ఓపిక చూడచూడ వర్ణనాతీతమయ్యెడి. అందు వారికివారే సాటియనుకుందు.

అందు వేంకటరంగయ్యగారి రాజకీయోపన్యాసము శ్రీ గిడుగు రామమూర్తి గారి భాషాపరిణామము, తిరుమల్లె అచ్యుతరావుగారి హనుచరిత్రవిమర్శన, జగన్నాథముగారి ఆంధ్రభాషా జన్మస్థానము. సూర్యనారాయణశర్మ నీతిశాస్త్రవ్యాఖ్యానము. విశ్వనాథశర్మగారి నాట్యకళా వ్యాఖ్యానము. సెట్టి నరసింహముగారి చిత్రమాలికలు. గోటిగ్ఫ్ఫర రాఘవేంద్రరావుగారి నక్షత్రశోధన మున్నగు నమూల్య విషయము లెన్నియో సభాముఖమున జరుపబడినవి. కిన్నెర నాగుముడిగర్భ కావ్యములందు ప్రవీణులని మహారాజావారిచేతను, భారతీతీర్థ సామాజిక సభ్యులచేతను నిర్ణయింపబడిన వారికి బిరుద పట్టము లొసంగబడెను.

శ్రీ మహారాజా విక్రమ దేవవర్మగారికి సకలపండితులును జేరి "సాహిత్య సామ్రాట్" అను బిరుదమునొసగిరి. ... బట్టుపై చెక్కించి యొసంగిరి. అనిమ్మట శ్రీ శ్రీ శేషగిరిరావుగారికి ప్రధానశేఖర, గిడుగు రామమూర్తిగారికి మహోపాధ్యాయ ... బిరుదములొసంగిరి. ఇంకను చాలమందికి వారివారి విద్యాప్రావీణ్యమునుబట్టి మఱికొన్ని బిరుదముల నిచ్చి కొన్ని సమర్థిచేతను సంభావించెను. ... ప్రాయ జాలవనుగాని మన్నింపుదురుగాక.

భారతీతీర్థమా! నీవు ధన్యవు! ... ధన్యవు!! విద్వజ్జన శిరోభూషణ సాహిత్య సామ్రాట్ బిరుదాంకితులగు జాడ్ ఖండ్ పాదుషా శ్రీ శ్రీ శ్రీ విక్రమదేవవర్మ రాజేంద్రులు కులపతులగుట మఱియు ధన్యవు.

ఆంధ్రలోకమా! నీవునుధన్యవు! ... ప్రాపున గాంచుట కీవును ధన్యవు. ఆంధ్రులారా! మీరు ధన్యులు. శ్రీవారు ఓఢ్రదేశీయులైనను ఆంధ్రులు నా వారని వారి నభిమానించుటచే మన ఆంధ్రదేశము ... మీరు ధన్యులైతిమి. ... పండితోత్తములారా! మీరాండ్రు మీ ఆంధ్రభారతీతీర్థము ద్వారా లోకమునకు వెల్లడించి ... గానున్న కీర్తిని పెంచుడు. ఈ తీర్థమునందు సభ్యులుకండు. మీకీర్తి నలుదిక్కుల వ్యాపింపజేయుడు.

10--5--33 }

ఇట్లు
కవితావిశారద
ఆట్లూరి వేంకట సీతమ్మ
అంగలూరు

కౌలు, ఖుబూలియతులు.

ఇచ్చి పుచ్చుకొనువారికి అనుకూలమగునట్లు, మంచి షరతులు చేర్చి, అందమగు కాగితముపై ముద్రించబడినవి. ౧౦౦ కి రు ౨ లు. టపాఖర్చులు ప్రత్యేకము.

ప్రామిసరీనోట్లు

బలిష్ఠమగు కాగితమున ముద్రించ బడినవి. ౧౦౦ కి రు ౨ లు. టపా ఖర్చులు వేరు.

మరిన్ని, ఇతర ముద్రణపనులు సిద్ధము చేయబడును.

రసీదు ఫారములు, చెక్కు-ఫారములు, దరఖాస్తుఫారములు, టికెటు బుక్కులు, అప్లికేషనులు మొదలగునవి ఆర్డరు ప్రకారము సిద్ధముచేసి యియ్యబడును.

గోలకొండ ముద్రాక్షరశాల,
తూర్పుబజారు, హైదరాబాదు

ప్రకటన

కాటేజి ఇండస్ట్రీసు ఇన్స్టిట్యూటు

దక్షిణ హైదరాబాదు పట్టణమున ముషీరాబాదులో నెలకొల్పబడిన కుటీరపరిశ్రమాలయములో (గవర్నమెంటు కాటేజి ఇండస్ట్రీసు ఇన్స్టిట్యూటులో) క్రమశిక్షను బొందగోరు అభ్యర్థులు, తేది. 25—8—42 ఫ. లోపుగ దరఖాస్తులను పంపుకొనవలెను. అభ్యర్థులు, విద్యనుబట్టియు, శ్రేష్ఠత్వమును బట్టియు ఏరుకొనబడుదురు. గాన, వానిని తమ దరఖాస్తులలో పేర్కొనవలయును. వృత్తి జీవుల పుత్రులకు ప్రాధాన్య మివ్వబడును. ఎన్నుకొనబడిన అభ్యర్థులు, నేత, అద్దకము, పరిశ్రమలయందు తప్ప, నెలసరి నాలుగైదు రూపాయల ఉపవేతనమును బడయగలరు. నేత, అద్దకము తరగతులయందు జిల్లాలనుండి వచ్చు యథార్థమైన నేత పనివాండ్రయొక్కయు, రంగుపనివాండ్ర యొక్కయు పుత్రులు నెలకు పదిహేను రూపాయల ఉపవేతనమును పొందగలరు. ప్రవేశమునకు అభ్యర్థులకు, కనీసము పదునాల్గు సంవత్సరముల వయస్సు యుండవలయును.

శిక్షావిషయములున్ను, వలయు అభ్యర్థుల సంఖ్యయున్ను దిగువ పొందుపరుపబడినది.

శిక్షావిషయము	వలయు అభ్యర్థుల సంఖ్య
1. నేత	12
2. రంగుల అద్దకము.	12
3. అల్లకము.	12
4. జంపకానా నేత.	10
5. ఉన్ని వడకుట—కంబళీ నేత.	10
6. జరి నగిషీపని	12
7. మైనముపని—అట్టలు తయారుచేయుట.	12
8. లక్కపని—ఆటవస్తువులు తయారుచేయుట.	22

నైజాము ప్రభుత్వపు ...
మోహిజా ప్రసిద్ధపదంతంటను పలుకుబడిగల ఏజంట్లు కా.
గవర్నమెంటు కాటేజి యిండస్ట్రీసు ఇన్స్టిట్యూటు
ముషీరాబాదు రోడ్డు, హైదరాబాదు — దక్కను

స్వదేశి స్వచ్ఛమైన ఖాదిగుడ్డల

కుతూహలులకు

మిగుల మంచి తరుణము, చౌకసమయము

గత సంవత్సరముకంటె ఈ సంవత్సరము నూటికి ౧౫ నుంచి ౨౫ తక్కువ ధరలకు ఈ నైజాము రాష్ట్రముయొక్క చేనేత పనివాండ్రు సిద్ధముచేసిన అన్ని విధముల ఖాదిబట్టలు ఈ దిగువ విలాసమున దొరకగలవు.

వి. ఇ. యస్. వి.

ఖాది వస్త్రాలయము
గడియారం చౌరస్తా,
హైదరాబాదు దక్కను.

రెసిడెన్సీ

గోకినేపల్లి గ్రంథాలయ స్థాపన గందరగోళము

ఖమ్మము తహస్సీలు న్యాయస్థానపు సమనులు

(ఒక విలేఖరి)

వరంగల్లు జిల్లా ఖమ్మము తాలూకా తహస్సీలుదారు గారి సమాచ్ పత్రాలలో ఇప్పుడొక మొకద్దమా విచారణలో నున్నది. వివరములు తెలియుటకై ఇత్తిలా నామా (సమను) యొక్క తెనుగు భాషాంతరీకరణ మిక్రింద పొందుపరుప బడినది.—

ఇత్తిలా నామా సమాకమే తహసీలు తాలూకే ఖమ్మము. తారీఖు [illegible] ఫర్వర్దీ ౧౩౪౨ ఫ.

వాదీ: సర్కారీ ఆలీ

ప్రతివాదులు: మచ్చా పుల్లయ్య వగైరా

నేరము

గోకినేపల్లి గ్రామములో గ్రంథాలయమును స్థాపించుట

బనాం వెంకటప్పయ్య, గ్రంథాలయ ఉపాధ్యక్షుడు సా॥ గోకినేపల్లి.

పై ముకద్దమాలో సాక్ష్యము చెప్పుకొనుటకై నీవు హాజరు కావలెను [illegible] తారీఖున ౧౦ గంటల వేళ నీవు స్వయముగా హాజరు కావలసినది. [illegible] (అ షేషా) [illegible]

ద॥ తహస్సీలుదారు,

దీని తరువాత [illegible] విచారణలో ముందు ఏమి ఘోరము తేలునో చెప్పజాలను.

గ్రంథాలయాధ్యక్షుడును సహా కార్యదర్శి రాజేవామా [illegible] ఇచ్చినారని తెలిసినది.

శ్రీమద్రమా రమణ గోవిందో హరి!!

గ్రంథాలయ పరిశోధన

(ఒక విలేఖరి)

ఈ గ్రామములోని గ్రంథాలయ వార్తలు గోలకొండ పత్రికలో ఇంతకుముందే పడినవి. ఉపాధ్యక్షులకు సమనులు వచ్చినంతవరకు కథ అయిపోయినదికదా, తరువాత మువ్వట.

గిర్దావరు సా॥

[illegible]

తహసీల్సుదారుగారు

[illegible]

ఖమ్మము తాలూకా

ఎట్లాగైతేనేమి? ఈ తాలూకా గందరగోళములకు కొంత ప్రసిద్ధిపొందినది! తహస్సీలుదారులమీద ఫిర్యాదులు, విచారణ. [illegible] ఇటీవల మా ఖమ్మము [illegible] ప్రథమ[illegible] మొకద్దమాలు జరుగుచున్నవి ఒకటి; ముష్టికుంట్లలో జరిగిన [illegible] సభను గురించినది. రెండవది, నైజాం ప్రాంతములలో ఊరేగింపు జరిపి ప్రథమ [illegible] జరుగుచున్నది. మూడవది తహస్సీలు [illegible] జరుగుచున్నది. ఈ నేరము అన్నిటికంటె విచిత్రమైనది! "గోకినేపల్లిలో గ్రంథాలయమును స్థాపించుట" మొదట చెప్పిన రెండు మొకద్దమాల [illegible] (తాజీరాతే) యొక్క [illegible] విచారింపబడుచున్నవి! ఈ మూడవది తాజీరాతులలో ఎక్కడను కనుపడదు. ఇది పోలీసు [illegible] నేరమేమో, [illegible] తహస్సీలుదారు గారు [illegible] సమనులు [illegible].

కేంద్రసంఘ సమావేశము

౯, ౧౦, ఆర్దిబెహిస్తు ౧౩౪౨ ఫ. లలో హనుమకొండయందు శ్రీ రాజరాజనరేంద్రాంధ్ర గ్రంథాలయము యొక్క నూతన గృహప్రవేశోత్సవమును [illegible] జరుపబడుననియు నిజాం రాష్ట్రమునందున్న గ్రంథాలయముల ప్రతినిధుల నాహ్వానింపనున్నారనియు తెలియుచున్నది. ఈ సందర్భమునందే తక్కిన సంఘములనుండియు ప్రతినిధుల నాహ్వానించి నిజాం రాష్ట్రాంధ్ర కేంద్రసంఘము యొక్క [illegible] సమావేశమును జరుపుట యుక్తమని తలంచుచున్నాము. దీని విషయమై కార్యదర్శి ఆలోచించెదరుగాక యని సూచన.

(ఒకరు)

గరికెపాడు

హిందువుల శ్రీరామ పండుగ

(స్వకీయ విలేఖరి)

ఈ గ్రామము మధిర తాలూకాలో చేరినది. ఇచట [illegible] యిద్దరున్నారు, చాకలి[illegible] ఇతర గ్రామమునుండి [illegible] పిలువబోయినారు. [illegible] ఊరేగింపు చేయుట, మొదలగు కార్యభారము చాకలిభోయీలే వహించు ఆచారమై యుండెనట.

[illegible] ఇంటిలో [illegible] తెలిసి [illegible] గ్రామాధికారులు [illegible] తెలిసి [illegible] గ్రామములనుండి [illegible] పిలిపించుకొని, [illegible] చేసినారు. [illegible] జరుగుటను [illegible] ఈ ఊరేగింపు [illegible] పద్ధతి [illegible]. ఈ చేష్టలు [illegible] విరుద్ధము కాదా యని.

రేమిడిచర్ల

గ్రంథాలయము

ఈ గ్రంథాలయము కొలది దినములనుండి [illegible] విశదపరచుటకు చింతించుచున్నాము.

నిలయమునకు ఆంధ్ర, (దిన) కృష్ణా, భారతి, గోలకొండ పత్రికలు వచ్చుచున్నవి. గ్రంథాలయమునకు [illegible] శ్రీ [illegible] వారికి [illegible] వందనములు [illegible].

బాలికవితా నికేతనము

ఈ కవితానికేతనమునకు ఆర్. వి. కృష్ణారావు సంపాదకుడు, ప్రకాశకుడు వి. రాజేశ్వరరావు.

[illegible] కొలది దినములలో [illegible] కవితానికేతన మభివృద్ధి నొందుగాక!

పాఠశాల కరావు

ఈ పాఠశాలా భవనము గ్రంథాలయమునకు [illegible] విద్యార్థులకు [illegible] నెలలకు, [illegible] ఇవి అన్ని [illegible] అంటాను.

అత్తాకోడళ్ల తగాదాలు

మరల యీసంవత్సరమునుండి అత్తాకోడళ్ల తగాదాలు ప్రారంభమైనాయి. ఇదెమీ విపరీతమువలె. అత్తలపక్షమునుంచి సుబ్బమ్మశాస్త్రి, కోడలపక్షమునుంచి వెంకటేశ్వరశాస్త్రి గార్లు ముఖ్యనాయకులుగా [illegible] ప్రవేశిస్తున్నారు. "అత్తలేని జన్మలెట్లున్నాయి. ఆయనెవరో [illegible] అంటాడు సుబ్బయ్యశాస్త్రి! మాట! [illegible] కోడలెక్కడ [illegible] కోడలుకూడ పెద్ద దయ్యాలే." అంటాడు వెంకటేశ్వరశాస్త్రి. [illegible] [illegible] సద్దాకు [illegible] తోడిలా [illegible]. [illegible] అప్పుడప్పుడు గొప్పవారంతా [illegible] [illegible] కోడలు [illegible] అదీగాక అనేకులకు [illegible] ఇదంతా యిట్లా [illegible] [illegible] కొడుకులు [illegible] పెంటలు తోడుకొనుటకు, [illegible] మంచినవాయును [illegible] పెంటలు [illegible] యింకెన్నాళ్ళకీ కీచులాట కే. శే. అంటున్నారు. [illegible] [illegible] గొప్ప గందరగోళం జరిగేట్లున్నది సంవత్సరము [illegible]! [illegible] తెలియదు. [illegible] [illegible] తగవుల [illegible] గొప్ప [illegible] ఈ కథల నందరగోళం జరుగుచున్నది. [illegible] కలవు, కలవు.

(విషయ పరిశోధకుడు)

మందిరప్రవేశోత్సవము

హనుమకొండ

(విలేకరి)

ఇచటి రాజరాజనరేంద్ర ఆంధ్రభాషానిలయమునకు స్వంతభవనము కట్టింపబడినది. ఇంతకు పూర్వము గ్రంథాలయము [illegible] (ఎనిమిది సంవత్సరములు అయినది) శ్రీయుత పింగళి వెంకటరామారెడ్డి దేశముఖు వడ్డెపల్లి గారి స్వంతగృహమున నుండినది. రాబోవు ౧౦ అమావాస్య ౧౨రెండు [illegible] ఈ యుత్సవము జరుగును. ఈ కార్యమున [illegible] ఆహ్వానసంఘము ప్రత్యేకముగా ఏర్పరుపబడి పనిచేయుచున్నది. వివరములు ముందు తెలియగలవు.

ఆత్మకూరు సంస్థానము

మగ్గుబోయి [illegible] కథ

ఆత్మకూరు సంస్థానములో [illegible] గ్రామములో [illegible] స్త్రీ [illegible] ఒక [illegible] ముగ్గురిలో ఒక [illegible] [illegible] ఆరోగ్యముగా నున్నారు. స్త్రీ [illegible] సంవత్సరములు.

స్థానిక వార్తలు

కేశవరావుగారి స్మారకదినోత్సవము

కీ. శే. పండిత కేశవరావు కోరట్లవారి స్మారక దినోత్సవము రేపు (౧౭ తేది ఆదివారము) సాయంత్రము ౫-౩౦ గంటలకు గౌలిగూడెములోని వివేకవర్ధని థేటరునందు సమావేశమగును. ఈసభ హైదరాబాదునగర ప్రజల పక్షమున సమావేశమగుచున్నది.

రెడ్డిబాలుర ఉపనయనము

పోయిన ఆదివారమునాడు ఉదయమున బొలారం [illegible] సమీపమున గుమ్మడి వెంకటరెడ్డిగారితోటలో గుమ్మడి రాజారెడ్డి, గుమ్మడి కృష్ణారెడ్డి, ముగ్గురు చంద్రారెడ్డి, మొగుళ్ళ సత్యారెడ్డి, కీసర లక్ష్మారెడ్డి, చింతల రామకృష్ణారెడ్డి, మల్లారెడ్డి అను రెడ్డిబాలురకు ఉపనయనము జరిగెను. సుమారు నూరుమంది స్త్రీ పురుషులు ఉత్సవమునకు వచ్చియుండిరి. హైదరాబాదు ఆర్యసమాజమునకు చెందిన పండిత లక్ష్మీశంకరుగారు [illegible] మొదలగు వారలతో పౌరోహిత్యము నెరవేర్చిరి. ఉపనయన సంస్కారమునకు తగినట్లు ప్రవర్తింపవలసినదని పండితులుగారు ఉపనీతులకు బోధించిరి. బ్రాహ్మణుని మేధను, క్షత్రియుని బలమును, వైశ్యుని [illegible] గల మంత్రములను [illegible] రావుగారు వివరించి చెప్పిరి. ఉపనయనానంతరము [illegible] పాటింపబడవలెనని పిలువబడెను.

సనాతన వైశ్యులు హరిజనులు

తమలోనికి రానిచ్చుట

ఒక విలేఖరి "బులెటిను"నకు ఒక చిత్రవిషయము చెప్పుచున్నాడు. ట్రిమల్గిరిలో ౪౦ వైశ్యకుటుంబములు గలవు. వారిలో ౨౦ యిండ్లవారు విధవావివాహము నంగీకరించుటను, తక్కిన సనాతనులకును [illegible] మనసులు కలువక ఒకరితోనొకరు పోట్లాడుకొనినారు. [illegible] సనాతనులు [illegible] [illegible] [illegible] హరిజనులను [illegible] [illegible] శుభాశుభ కర్మలకు [illegible] కోరవలచినారు.

ఇండ్లలో సవర్ణ హరిజనులచే పూజ

శ్రీ సత్యనారాయణ [illegible] హరిజనులతో కలిసి [illegible] క్రొత్త కార్యక్రమము ఏర్పరచినారు. [illegible] ౫ మొదలు [illegible] వారివారి స్వంతయిండ్లలో [illegible] హరిజనులను కలిసి పూజ సల్పుచుండవలెను. [illegible] దేవాలయ ప్రవేశ సమస్య తేలికయగునని [illegible] రావుగారి అభిప్రాయము, రావుగారు [illegible] [illegible] భోజనము [illegible] చేసిరి.

రావుగారి పద్ధతి ప్రకారము వారియింటిలో గత శనివారము, ఆదివారము, సోమవారము సవర్ణులు హరిజనులు కలిసి పూజచేసిరి. వేద మంత్రములు భగవద్గీతయు చదువబడెను. తర్వాత మహాత్ముని దీర్ఘాయుష్షుకై ప్రార్థన చేయబడెను. [illegible] [illegible] పంటలుగా [illegible] (రెజిమెంటు బజారు) సనాతనులు హరిజనులతో కలిసి గౌరీదేవిని యితర దేవతా విగ్రహములను మహాత్ముని పటమును పెట్టి పూజచేసిరి. శ్రీనివాస రాఘవాచార్యులు గారు పూజ చేయించిరి. తర్వాత ఉపన్యాసములో రామానుజాచార్యుడు హరిజనులను దేవాలయ ప్రవేశమున [illegible] విధమును వివరించిరి. ఇతర సనాతన హిందువులు చాలమంది ఈ విధముగ చేయుటకై ముందుకు వచ్చుచున్నారు.

ఎలుకల బాధలేని ధాన్యపుకొట్ల నిర్మాణము

మధ్య పరగణాలలో ముఖ్యము ధాన్యపు కొట్లను ఎలుకల బాధ అధికమగుటచే ఆ ప్రదేశము [illegible] నష్టమగుచున్నదని తలచి, యిప్పుడు ఎలుకల బాధలేని కొట్లను కట్టించుటకై [illegible] ౧౫ లక్షల వ్యయముగల ఒకస్కీమును తయారుచేసి ప్రభుత్వమువారి మంజూరీకై పంపినారు. ఈస్కీము ప్రకారము మధ్య పరగణాలలో ౨౫ ఎకరముల ప్రదేశములో క్రొత్త కొట్లు కట్టింపబడును, పాతవి పడగొట్టబడును. మంజూరైన వెంటనే మొదట కొద్ది భాగములో ౫ లక్షలతో పని ప్రారంభింపబడును, ఈఖర్చు అంతయు తర్వాత క్రమముగా కిరాయి రూపమున వర్తకులవలన వసూలు చేయబడును.

ఆనంద విద్యార్థి గృహ విరాళములు

ఈక్రింది ఉస్మానగంజు సాహుకార్లు ఆనంద విద్యార్థి గృహమునకు ప్రతి నెలయు ధాన్యము యిచ్చుటకు ఒప్పుకొనినారు. గృహ నిర్వాహకులు సాహుకార్లకు కృతజ్ఞులు.

౧.	శెట్ గంగాబిషన్ మోహన్ దాసు	ఒక్కొక్కరు ౩౦ శేర్ల గోధుమలు
౨.	శెట్ చందన మాల్ సుగాల్ చంద్	
౩.	శెట్ సీతారాం రామగోపాల్	
౪.	శెట్ గోవింద రామ్	
౫.	శెట్ మిరియాల రామకిష్టం	౧౫ శేర్లు
౬. ,,	దాచపల్లి రాజయ్య	,,
౭	[illegible]	,,
౮ ,,	యెల్లారు వెంకయ్య	,,
౯	[illegible] రాఘవులు	,,
౧౦ ,,	కేసుల బాలయ్య	,,
౧౧ ,,	కోకంటి బుచ్చయ్య	,,
౧౨ ,,	[illegible] లక్ష్మీనరసయ్య	,,
౧౩ ,,	[illegible] భూమయ్య	,,
౧౪ ,,	[illegible] రామన్న	,,
౧౫ ,,	[illegible] వెల్లకంట్ల వెంకయ్య	చింతపండు ౧౫ శేర్లు
౧౬ ,,	రాజయ్య మల్లయ్య	,,
౧౭ ,,	పెద్ది రాజయ్య	,,
౧౮ ,,	[illegible] సాయన్న గారి మల్లయ్య	,,
		జొన్నలు
౧౯ ,,	[illegible] మల్లయ్య వెంకయ్య	౧౫ శేర్లు
౨౦ ,,	[illegible] విశ్వనాథం	,,
౨౧ ,,	[illegible]	రూ. ౨. (నెలకు)
౨౨ ,,	[illegible] పన్నలాలు	రూ. ౨. (,,)

గోవిందరావు [illegible]
కార్యదర్శి

మహాదేవ దేశాయిగారు ఎరవాడ జైలునుండి విడుదల చేయబడి బయటకు వచ్చిరి.

మహాత్ముని తపోనిష్ఠ

ఫిబ్రు ౧౦:— ఈ దినము మహాత్ముడు ఉదయము ౭ గంటలకు ప్రార్థన జరిపెను. అదిమొదలుకొని నిద్రపోయెను. ౧౧½ గంటలకు దేవదాసు గాంధిగారు చేరుకొనగా మహాత్ముని స్థితి క్రిందటిరోజుకంటె బాగుండెననిరి. మధ్యాహ్నమునుసరికి మహాత్మునికి కొంచెము జబ్బు కనబడెను. అందువలన వరాండాలోనికి తనపడకను మార్చుకొనెను. డాక్టరు జి.వి. దేశ్ముఖుగారు మధ్యాహ్నము మహాత్ముని పరీక్షించి రెండురోజుల ఉపవాసముతో మహాత్ముడు తగ్గియున్నను, వారికి ఏ ప్రమాదము లేకుండునట్లు అసాధారణమగు జాగ్రత్త వహించినచో ఈ ఉపవాసమును దాటగలరని చెప్పిరి.

ఫిబ్రు ౧౧:— ఉదయము ౬ గంటలకు మహాత్మునియొద్ద నుండి పర్ణకుటినుండి వెలువడిన బులెటిను మహాత్ముడు మంచు రాత్రియంతయు సుఖముగానే గడపినట్లు తెల్పెను. వికారము రాలేదట. మూత్రకోశములు సరిగా పనిచేయుటకుగాను వైద్యులు నీటిని ఎక్కువగా ఉపయోగింపవలసినదని మహాత్మునికి సలహా నిచ్చిరి. మహాత్ముని ఉత్సాహము చెదరక యున్నదట. ౧౧ వ తేది ఉదయము సరోజినిదేవియు దేవదాసు గాంధియు డాక్టరు అన్సారిగారిని టెలిఫోనులో మాట్లాడి కుశలము అడిగిరి. పూర్వరాత్రి మహాత్ముడు క్షేమముగా గడిపినట్లును, వారికి వచ్చు కొంచెము వికారముకూడ వచ్చినట్లును మూత్రము నిర్గోధింపబడినట్లును టెలిఫోనులో తెలుపబడెను. మహాత్ముడు బలహీనతచే బడలికగా నున్నను చాల ఉత్సాహముగా నున్నాడని మాత్రమే తెల్పిరి. అందులో సరోజినిదేవి ముఖ్యముగా డాక్టరు అన్సారిగారిని పిలిపించుట ధ్యేయముగ్గ కొన నియు మందు జాగ్రత్తకై అనియు వివరించెను. డాక్టరు ఘటకగారును డాక్టరు ధర్మ్వీరగారును వంతుల ప్రకారము ఉదయము ౯ మొదలుకొని రాత్రి ౯ వరకు మహాత్ముని రక్షించుచుండిరి. దేశ్ముఖు డాక్టరుగారు అప్పుడప్పుడువచ్చి మహాత్ముని చూచుటకు ఒప్పుకొనిరి. డాక్టరు జిల్లా సభ్యులుగారు కూడ మహాత్ముని సేవకై ముందుకు వచ్చిరి. కాని అవసరమువచ్చినపుడు వారిసేవను గ్రహించెదనని మహాత్ముని పుత్రులు జవాబిచ్చిరి.

ఫిబ్రు ౧౧ వ తేది సాయంత్రము ౫ గంటలకు పర్ణకుటి నుండి వెలువడిన బులెటిను మహాత్ముడు బలహీనముగా నుండియు పగలంతయు హాయిగా గడపినట్లును, అనుమానముగా నుండిన వచ్చు వికారము తగ్గినట్లును తెల్పెను. నిమ్మరసము, సోడా బైకార్బొనేటును ఎక్కువగా ఉపయోగించుటచే మహాత్ముని మూత్రకోశము చురుకుగా పనిచేయగల్గెను. ఒకటి రెండు రోజులలో కామిలా లేనందువల్లనని వైద్యులు కూడ తలచిరి. రోజులోపల నాలుమాటు మహాత్ముని మూత్రమును హృదయకోశమును పరీక్షించి వైద్యులు భయపడవలసిన అవసరమేమియు లేదని చెప్పిరి. ఉపవాసము ప్రారంభమైనది మొదలు మహాత్మునిబరువు ౯౫ పౌనులకు (రతలగా ౬ పౌ [illegible]) తగ్గెను. శరీరము బలహీనముగ నున్నను మాట్లాడుటకు శక్తి యుండెను. [illegible] పత్రికలకొరకు సందేశము నియ్యగల్గినంత శక్తి మహాత్మునకుండెను. వైద్యులు మహాత్మునికి స్నానజలతో మర్దన చేయవలసిన అవసరము లేదని మానిరి. గాంధిగారు ఒకరాత్రి దినమంతయు గడిపిరి.

ఫిబ్రు ౧౨:— ఈదినము ఉదయము డాక్టరు ఘటకగారు మహాత్ముని పరీక్షించిరి. "గాంధి మహాత్ముని స్థితి నిన్నటికంటె [illegible] ఈ మూడవ దినము నాడు ఉపవాసకాలమునంతయు మంచి చక్కని లేక గడుపగలరు." అని వారు పత్రికా ప్రతినిధులకు చెప్పిరి. [illegible] నాడియు వ్యాకులత లేకుండెననియు, మూత్రపిండములలో జబ్బు ఉండిన సిరు తీసికొనవలయునుగనియు, మహాత్ముడిందుకు ఒప్పుకొనెననియు ఘటకగారు తెల్పిరి. పూర్వరాత్రి మంచిని పట్టినట్లు సరోజినిదేవి తెలిపెను. ప్రభుత్వము ౧౦ గంటలకు వెలువడిన పర్ణకుటి బులెటినుకూడ గాంధిగారు ౧౧ వ తేది రాత్రి సుఖనిద్రపోయిరని దేవదాసు ౭ గంటలకు ప్రార్థన ముగించి మరల ౬—౩౦ వరకు నిద్రించెననియు, బలహీనముగా నున్నను, ఆరోగ్యము బాగుగనే వుండెననియు, ౧౦ వ తేదినుండిన కామిలా లేదని వైద్యపరీక్ష నిర్ధారించెననియు, నాడి ఒకటిగా నుండెననియు తెల్పెను. మహాత్ముడు ప్రత్యేకించి గమనలను మానుకొనెను.

డాక్టరు అన్సారిగారి రాక

౧౧ వ తేది సాయంత్రము డాక్టరు అన్సారిగారు [illegible] సరోజినిదేవియు మధురదాసు త్రికంబదాసు అన్సారిగారిని తోడ్కొనివచ్చి [illegible] అన్సారిగారు [illegible] మహాత్ముని [illegible] "[illegible] లేదు కాదు" అని [illegible] ప్రసిద్ధముగా చెన్న

ఉ" అని మెల్లగా చెప్పెను. మహాత్ముడు చిరునవ్వు నవ్వి అన్సారిగారి ఆరోగ్యమును గూర్చి ప్రశ్నించెను. అన్సారిగారు తన ఆరోగ్యము అంత ముఖ్యముగాదనియు గాంధిగారి ఆరోగ్యమే తన కొంచెము కలిగించుచున్నదనియు చెప్పిరి. పత్రికా ప్రతినిధులకు సరోజినిదేవి యిట్లుచెప్పెను. "అన్సారిగారు వచ్చినందువల్ల మా భుజములనుండి గొప్ప భారము తొలగినది. వారు యిక్కడికి వచ్చిన తీరులో వైద్యనీతి అంతగా లేదు, మిత్రునితీరే ఎక్కువ. క్రమమైన వైద్య పరీక్షను వారు చేయలేదు. అయినను సంభాషణలోనే వారు ఏమియు తెలియకుండా మహాత్ముని సూక్ష్మముగ పరీక్షించిరి. కేవలము వృద్ధులు తక్కిన డాక్టర్లు వచ్చుటమునందు అన్సారిగారు పరీక్షించెదరు." అన్సారిగారు మహాత్ముని ఉపవాసమునకు పర్ణకుటి తగియున్నదనిరి. మహాత్ముని చూచిన పిమ్మట అన్సారిగారు కాంగ్రెసు ప్రెసిడెంటగు ఆజాదుగారిని చూడబోయిరి. అచటి నుండి ఆజాదుగారును, అన్సారిగారును, సరోజినిదేవియు మోటారులో షికారుపోయిరి. మహాత్ముని దర్శనానంతరము అన్సారిగారిని పత్రికాప్రతినిధులు ప్రశ్నింపగా, "నేను వారిని మరల చూడవలయును." అని మాత్రమే చెప్పిరి.

ఫిబ్రు ౧౩:— ఈదినము ౭ గంటలకు పర్ణకుటి నుండి వెలువడిన బులెటిను యిట్లుండెను. "శుక్రవారము నాడు పగలు ఏదో కొంచెము వికారము వచ్చినట్లుండుట తప్ప తక్కిన అన్నివిధముల గాంధిమహాత్మునికి సుఖముగ నుండెను. వికారమువల్ల నీరు త్రాగవలసినంత త్రాగబడలేదు. వికారమైనను వృద్ధికొనకుండ అడ్డగింపబడెను. సాయంత్రము వ్యాహ్యాళి వారు ఆరగంటవరకు హాయిగా నిద్రపోయిరి. అంతట వికారము వచ్చెను. అయినను శాంతిక్షీణమైన పిమ్మట మరల హాయిగా ఉదయసంధ్యవరకు నిద్రించెను. అదిమొదలు తెల్లవారు వరకు చక్కగా నిద్రపోయెను." తెల్లవారిన పిమ్మట మహాత్ముని మేడలో విశాలబాగను వసు గొనివచ్చిరి. అచట మహాత్ముడాతపస్నానము చేసెను. మహాత్ముడచట గ్లాసుతో మంచినీరు సెమ్మదిగా త్రాగుచుండగా అసోసియేటెడు ప్రెస్సు ప్రతినిధి వచ్చిచూచెను. అన్సారిగారు పరీక్షచేసినతర్వాత అసోసియేటెడు ప్రెస్సు ప్రతినిధికిట్లు చెప్పిరి. "నేను చూచినదిచాలును. నేను వారిని పూర్తిగా పరీక్షించినాను. వారు మంచిస్థితిలో నున్నారు. కామిలా లేదు. కడుపులోనిది రోజు నిజముగా భయముకల్గించునది. మొదటి వారములో దీర్ఘోపవాసము జేయువారికి వికారము మొదలైనటువంటి గుణములు తప్పవు. అంతేగాని యిప్పుడు భయపడవలసిన పనిలేదు. మహాత్ముడు అన్నిటిని సహించుచున్నాడు. ఈమధ్యాహ్నము నా మిత్రవైద్యులతో కలిసి పరీక్షించి వివరముల చెప్పెదను. తప్పనిసరిగా వైద్యుడుగా నేను ఒక అవసరమైన పనిమీద విహారములో ఢిల్లీకి పోయెదను." ఈ ౧౩ వ తేది ఉదయము మహాత్ముడు ఎండి మొదలుకొని ప్రార్థనాకాల ఉదయము తనకు భగవద్గీత చదివి వినిపించుచుండవలసినదిగ కోరెను. కాకాకాలేల్కరుగారు కొన్ని శ్లోకములను చదివినప్పుడు మహాత్ముడు ధ్యానమగ్నుడై వినుచుండెను.

డాక్టర్ల సమస్య

ఫిబ్రు ౧౩ వ తేదినాడు మధ్యాహ్నము ౨–౩౦ గం. మొదలు ౩–౩౦ గం. వరకు డాక్టరు అన్సారి, డాక్టరు బి. జిల్లా, డాక్టరు పురుషోత్తము, డాక్టరు బి. పటేలు, డాక్టరు ఎం. డి. దేశ్ముఖు—వీరందరు కలసి ఒకటిగానుండి ఒకరు మహాత్ముని పరీక్షించిరి. వైద్యపరీక్షయందు సుమారు ౧౫ నిమిషములు జరిగెను. పరీక్షలో జిల్లాగారు మహాత్ముని రక్తశక్తిని గమనించి గత నెలరోజుల ఉపవాసములో మార్పులేమి లేవని [illegible]. గాంధిగారు డాక్టరు పటేలుగారిని విశ్వాసముతో [illegible] సుభాసు బోసుగారి యొక్కయు ఆరోగ్యమును గూర్చి ప్రశ్నించిరి. పరీక్ష సమయమున ఒక చిత్రము జరిగెను. దేశ్ముఖు డాక్టరుగారు మహాత్ముని "ఛీ" నీటిని ఉపయోగింపవలెననిరి. ఇందులో సోడియం క్లోరైడు నీటిలో ప్రత్యక్షముగా నుండును. ఈరసము ప్రాంతములో దొరకునట. ఉప్పుకలిగిన చాగులకు గుణముచ్చెనది గనుక అది మహాత్మునివిహారమునకు వాటి అవసరము లేదని ఎక్కువనీటిని త్రాగింపజేయుడని దేశ్ముఖుగారు తలచుటచే దానిని వాడవలెనని చెప్పిరి. ఉప్పు కలను పొందు గుణముకలదని వైద్యులు చెప్పగానే మహాత్ముడు తపోంగుట ఎందుకన్నారో [illegible] ఏమి చెప్పుకొనదగినది? [illegible] నీళ్లు [illegible] ప్రశ్న [illegible] అనుమతించుననిరి. మహాత్ముడు చిరునవ్వు నవ్విరి. తరువాత వైద్యులు ఆలోచించి ఆలోచించి వైద్యగ్రంథములను వెతికి యుక్తమైన విరుగుడుగా మహాత్మునకు దానిని సేవించుట కంటె మంచిదని తేల్చిరి. వైద్యపరీక్ష ముగిసిన పిమ్మట డాక్టరు గిల్డరుగారు కలిసి తమ ఏకాభిప్రాయము ప్రకటించిరి. "మహాత్ముని పరీక్షించినాము. ౪ గంటలలోను వారు ౧౧ గంటలు విశ్రాంతి తీసికొనిరి. పోయినరాత్రి వారు ఒకసారి వాంతి జేసికొనిరి. వికారములేమి తక్కువ, అయితే బాధకలదు. వారు బలహీనముగ నున్నారు. మరేమి చిక్కులుగాని లేవు గాంధిగారు బాధలను మానసిక ప్రత్యేక పరిష్కారములను అనుభవిస్తూ యున్నారు. అంతిమ ఉపవాసము ముగియు సమయమునకు [illegible]."

మహాత్ముని పరిస్థితి [illegible] కర్తవ్యముగా యుండునంతట యొట తరము మానివేసినారు." వైద్యులు మహాత్ముని సెకనుకు మూత్రమును పరీక్షించిరి. మరల గురువారము పరీక్షింప దలచిరి. ఉపవాసకాలమందు మిగతరోజులలో ప్రతి మంగళ, శనివారములు ఒకవైద్యబృందము గాంధిగారిని పరీక్ష చేయుచుండవలసినట్లు తీర్మానింపబడెను.

మహాత్ముని సంగీతాభిలాష

గాంధిగారు భగవద్గీత వినుచుండగా ఓపికతో నుండలేరని డాక్టరు అన్సారిగారు చెప్పగా, గాంధిగారు "పేకకాలము ను దాటించి భగవద్గీత నన్నక్కడికో కొనిపోవును. నాకది కావలెను" అనిరట. ఒక అమెరికా స్త్రీ గాంధిగారికొరకై యొంగరము పంపి హానిచేలనవచ్చు అభ్యాయమును ఏమాత్రమును నియమించిన గాని అచ్చుపడకుండ కుప్పరోగములను వలదనినని కోరెను. మహాత్ముడు సంకోచించెను. ప్రతిరోజు ఉదయము మహాత్ముడు సంగీతముపై తన అభిలాషను సూచించియుండెను. అందువలన మిత్రులు సాయంకాలము మహాత్ముని ప్రార్థనానంతరము సంగీతము ఏర్పాటు చేయించిరి. రుకోరాంకేల్కరుల నుండి వినవలెనని మహాత్ముడు కుతూహలముతో వినగోరెను. అప్పుడు దేవదాసుగాంధి విక్రోలలమును తెచ్చి దయాళువుగా గాంధిగారు విన్నముచెప్పెనని చింతతో "ఈ సంగీతము నాకు నిజముగా ఎక్కువ" అనిరి. దేవదాసు మరికొంతకాలము గడచినచో అరగంటకాలము పాడిపోవును. మీరు అరగంటకొకసారి నన్ను త్రాగనీయుడు అని చెప్పగా మహాత్ముడు త్రాగెను. మహాత్ముని శరీరము బలహీనముగనున్నను వారిబుద్ధి చురుకుగా నున్నట్లు వారిని చూచిన మిత్రులు చెప్పిరి.

ఫిబ్రు ౧౪:— ఈదినము ఉదయము ౭ గంటలకు వెలువడిన పర్ణకుటీబులెటిను యిట్లు చెప్పెను. "గాంధిగారు గతరాత్రి హాయిగా ప్రార్థనసమయమువరకు నిద్రించిరి. డాక్టరు కస్తూరుడుచేసిన పరీక్షలచేత త్రాగుటకు ప్రారంభించినది మొదలు వారికి వికారబాధ తగ్గినది. మొత్తముమీద వారిస్థితి బాగున్నది." మందుముందురోజులలోనున్న ఈరోజున మహాత్మునియందు బలహీనత లక్షణములు ఎక్కువ స్పష్టముగా నుండెనని, బయట కాని పొమలుండెననియు, నాడి సరిగానుండెననియు వారినిచూచిన మిత్రులు తెల్పిరి. మధ్యాహ్నము బలహీనతలను వారుపోవనాశించబడెను. మహాత్మునికి స్నానజలతో ఒక్క గ్లాసు నిమ్మరసము కొంచెము చిలికించెను. వెంటనే సెన్నట్రాయనూర్యకాంతితో మహాత్ముని శరీరము వెచ్చచేయబడెను.

కస్తూరిబాయి రాక

శ్రీమతి కస్తూరిబాయిగారు వచ్చినందువలన మహాత్మునికి సంతోషము హెచ్చయ్యెను. వెంటనే యిద్దరును హాస్యోక్తులు [illegible] అయినను కస్తూరిబాయి మహాత్మునికి తనసంభాషణలో [illegible] సంభాషణ ముగించి [illegible] మహాత్ముడు [illegible] తనకిష్టమైన [illegible] కోరెను. అయితే కస్తూరిబాయి [illegible] ప్రస్తుతము [illegible] మహాత్ముని [illegible] వారికి [illegible] స్వల్పకాలము.

[illegible] సాయంత్రము ౫ గంటలకు [illegible] బులెటిను యిట్లు తెల్పుచున్నది. "గాంధిగారు [illegible] గడిపినారు. [illegible] అంతేగాని తక్కిన అన్నివిధముల బాగుగా నున్నారు."

ఫిబ్రు ౧౫:— ఈదినము ఉదయము అన్సారిగారు గాంధిగారిని పరీక్షించి ఉపవాసము సగము దాటిపోయినందున భయపడ పనిలేదనిరి. మహాత్ముని రక్తపరీక్షకై ఈరోజు డాక్టరు ఖనోల్కరుగారు పిలిపింపబడిరి. ఆపరీక్ష సమయమున ఉండిన డాక్టరు గిల్డరుగారు సంతృప్తి జెల్పిరి. మూత్రమునందు అసిటోను ఉండుటయు అంతటి తీవ్రమైన విషయముగ తప్పని [illegible] కాని మూర్చ [illegible] మహాత్ముని [illegible] తగ్గియున్నది [illegible] వికారము [illegible] మహాత్ముడు నీటి [illegible] సంతోషముగా పొందుచున్నాడు. [illegible] సత్తువతో సంస్థాపింపబడి తృప్తిగా చిరునవ్వుచున్నారు. ఎప్పటి [illegible] [illegible] ఉపవాసమునకు ఉండి [illegible] మధ్యాహ్నము పర్ణకుటినుండి వెలువడిన బులెటిను గాంధిగారు పూర్వరాత్రిని సుఖముగా గడిపినట్లును, కొంచెముగా వికారము వచ్చినను మొత్తముమీద బాగున్నట్లును తెల్పెను. అంతేగాక మనకు మెల్లగా చేసికొనుచుండుట మహాత్మునికి ఈ ఉపవాసమునందు లభింపజేసెను. సాయంత్రము ౫ గంటలకు వెలువడిన బులెటిను పగలంతయు ఏవికారములేక హాయిగా గడిచె [illegible]

మామగారు ప్రారంభోత్సవము జరిగినట్లును వైద్యులు పథ్యము లేదని తృప్తిపొందినట్లును తెలుపుచున్నది.

ఈరోజు మధ్యాహ్నము సరిగా ౧-౨౦ గంటలప్పుడు గాంధీమహాత్ముని సమీపమునకుండువారు వారు నిద్రించు చున్నట్లు తెలిపియుండిరి. మహాత్ముడు మౌనవ్రతము వీడుసమయము సమీపించినదాయని గడియారము చూచుచుండెను. సాయంత్రము ప్రార్థనానంతరము సంగీతసభ జరుగుచునే యున్నది. ఈదినము [illegible] చెప్పవలసిన దిగ మహాత్ముడు కోరెను.

[illegible] తగినను మూత్రపిండ [illegible] గా [illegible] డాక్టరు [illegible] ఒకదానిని ఉపయోగింపవలసినదని చెప్పిరి. [illegible] గా మూత్రబాధనివారణ [illegible] మహాత్ముని [illegible] పరీక్షించుటకై బొంబాయికి [illegible] దేశ్ముఖ్ గారి ద్వారా వైద్యసంఘమునకు [illegible].

[illegible] ఈ సాయంత్రము [illegible] పనిపై బొంబాయికి పోయెను.

మహాత్ముని పరీక్షించిన వైద్యులు కఠినమైన ఘట్టమును దాటినావని తలచుచున్నారు. మహాత్ముని శరీరము నిరాహారత్వమునకు అలవడినది. ఆకలి తప్పినది. ఏచిక్కులేక [illegible] ఉపవాసమును జరుపుచున్నారు. ఇదంతయు వారి గ్రహశక్తి వల్లనే సాధ్యమైనది.

మే ౧౮— ఈరోజు ఉదయము ౩ గంటలకు వచ్చిన సమాచారము [illegible] యున్నది. మహాత్ముడు రాత్రి చాల హాయిగా నిద్రించెను. వికారములేదు. [illegible] క్రమముగాను [illegible]. [illegible] బాగున్నది.” ఉదయము [illegible] పరీక్షించి మహాత్మునకు తప్పక ఉపవాసము దాటి జీవింపగలడని తన యభిప్రాయమును చెప్పిరి.

మహాత్మునకు తన సేవచేయువారు విశ్రాంతిలేక ఎట్లు కష్టపడుచున్నారోయని గమనించి సేవచేయువారి పట్టికను [illegible] ప్పించి చూచెను. ప్రతివారికిని ౨ గంటలసేవ తర్వాత విశ్రాంతి యిచ్చునట్లు మహాత్ముడొక క్రొత్త పట్టికను తయారుచేసెను. ఈ పద్ధతివల్ల ఉదయము ఎప్పుడుచూచినను యిద్దరు తనప్రక్కన వుండినట్లుండును. రాత్రి ఒకరు వుండినట్లుండును.

ఈరోజు మధ్యాహ్నము, అన్సారి, దేశ్ముఖు ప్రభృతి [illegible] పటేలు, జిల్డరు, ఎదల్జీకరు, ఘరుప్పరు, ఫటక్—ఈ డాక్టర్లు కలిసి మహాత్ముని పరీక్షించి క్రింది ప్రకటన గావించిరి. “మేము గాంధిమహాత్ముని పరీక్షించినాము. పోయిన గురువారము నుండి వారి బరువులో [illegible] పౌనులు తగ్గినది. వికారము చాలాతగ్గినది. నెత్తురు ప్రెషరు ఎక్కువగుట లేదు. మూత్రములో అసిటోనులున్నవి. నెత్తురు పరీక్షలో కామెరలు కన్పించలేదు. గాంధి మహాత్ముడు బలహీనముగ ఉన్నను ఉత్సాహముగ నున్నాడు.”

మహాత్ముని తమాషాలు

నెత్తురు పరీక్షలో ఒక్కొక్క డాక్టరుకు ఒక్కొక్క లెక్క వచ్చెను అదేమివల్ల అని మహాత్ముడడిగెను. యంత్రములు సరిగాలేవని వారు చెప్పిరి. మహాత్ముడు వెంటనే డాక్టరు సరిగా నడువల్లకోదని స్పష్టమేనా అని అడిగెను.

కస్తూరీబాయి సంతోషము

శ్రీమతి కస్తూరీబాయి పూనానుండి వచ్చినది మొదలు పన్నెండు [illegible] లేరు. మే ౧౭ వ తేదివారు ఆమె ఉత్సాహముగా [illegible] తో మాట్లాడుచుండెను. ఆమె ముఖములోనే ఉత్సాహము ప్రకాశించుచుండెను. మహాత్ముని ఆరోగ్యమును గూర్చి ఆమెతో మాట్లాడుటకు [illegible] గా ఆమె “నేనేమి చెప్పగలను” అని చిరునవ్వుతో ననెను. ప్రస్తుతము మహాత్మునిస్థితి ఎట్లున్నదని అడుగగా, ఆమె ఏలోపములేదని చెప్పెను. వారుమాట్లాడిన కొంచెము సేపు స్వరము కొంచెము తక్కువగ [illegible] స్పష్టముగ నుండెనని చెప్పెను. స్త్రీలకు ఏదైనను సందేశము చెప్పవలసినదిగ కోరగా ఆమె గాంధిమహాత్ముని సందేశమునకన్న తనకు ప్రత్యేక సందేశమేదియు లేదని చెప్పెను. “నారు ఉపవాసమును నాంతము జరుపగలరా?” యను ప్రశ్నకు, “నాకేమి తెలియును?” అనుచు, “భగవంతుని యిష్టము, భగవంతునియందు నాకు విశ్వాసముగలదు” అని చెప్పెను. వెంటనే ప్రార్థనాసమయమని ప్రకటింపబడగా కస్తూరీబాయి ప్రార్థనకై పోయెను.

శ్రీకృష్ణదేవరాయల ఆంధ్ర భాషానిలయము

పురుషులకు సౌకర్యములు, స్త్రీలకు తీపిక్రియ వచనములు

—

సుప్రసిద్ధ విద్యావ్యాసంగులగు బ్రహ్మశ్రీ మాడపాటి హనుమంతరావు [illegible] భూషణంగారి ఉపన్యాస సభలో కృతజ్ఞతా సూచక కార్య నిర్వాహకులుగను (శ్రీయుత వేలూరి రంగధామ నాయుడుగారి (ప్రత్యేకాధి మానముతో) స్త్రీలకొరకు నిర్మింపబడిన [illegible]) యున్న స్త్రీలను గురించి కృతజ్ఞతాకండ వను లభింపనుమి శ్రీయుత మాడపాటి హనుమంతరావు పంతులుగారు వేసవికాలమునందు ఉక్కగానున్నను, [illegible] తోను, కొగితములతోను, విసనకర్రలతో సభ ముగియువరకు సహన భావముతో స్త్రీలు ఉపన్యాసము నాలకించిరని నుడివిరి. సభ్యులాంధ్రులకు గల కష్టము శ్రీ పంతులుగారి దృష్టి నాకర్షించుట వలన వారికొరకు విద్యుద్దీపన నా కర్యము ముందు జరుగబోవు సభలయందైనను గల్పింపబడునని స్త్రీలు ఆశించుచున్నారు. నిలయము నందలి క్రింది భాగమునందొక వీసనగలదు. ఇదిముందేగా బల్లమైన ప్రత్యేకముగా మరియొక వీసన పెట్టబడుచున్నది. నిలయమునకు శ్రీయుత వేంకటాచలము బి. ఏ. వకీలుగారు ఒక వీసనయు దేశముఖ్ [illegible] వామన నాయకుగారు మరియొకటియు దాన పూర్వకముగా సమర్పించినట్లు పత్రికలలో జదివిన జ్ఞాపకము గలదు. ఇవియన్నియు కేవలము పురుషుల కొరకేయని దాతల యుద్దేశమైయుండవచ్చునుగాని కార్య నిర్వాహకులు స్త్రీ విషయమున ఇంతటి యుపేక్ష ఏల కలిగియుండవలెను? జన సమ్మర్దముగు సభలలో ముఖ్యముగ వనిప్రాపలతో వరుడెంచుచు ఉపన్యాసముల వలన లాభమును బడయవలెనన్న ఆసక్తిగల స్త్రీజనము విషయమున ఉదార మహాశయులగు కార్య నిర్వాహకులు వాయుప్రసార సౌకర్యము నొసగుటచే స్త్రీల కృతజ్ఞతకు పాత్రులయ్యెదరని కోరుచున్నాను.

ఆకాశ రామన్న.

—

దిసెంట్రల్ బ్యాంకు ఆఫ్ ఇండియా, లిమిటెడు

మూలధనము	రూ ౩,౩౬,౦౦,౦౦౦
వసూలాయిన	౧,౬౮,౦౦,౦౦౦
రిజర్వు.	౭౦,౦౦,౦౦౦

భీమా పద్ధతి

సెంట్రల్ బ్యాంకు సేవింగ్సు బ్యాంకులో డబ్బు దాచిపెట్టుకొనువారి ఉపయోగార్థమై మేము [illegible] రూ. [illegible] అంతకు తక్కువ ప్రీమియములతో రూ ౫౦౦లు, రూ ౧౦౦౦లు విలువగల పాలసీలను క్రమముగా ఇవ్వగలము.

చెక్కులద్వారా సేవింగ్సు బ్యాంకులెక్కలనుండి తీసికొనబడుట

[illegible] అనుకూలమునకై క్రొత్త సేవింగ్సు బ్యాంకును ప్రవేశపెట్టినాము అందుం[illegible] డబ్బు [illegible]ద్వారా తీసికొనవచ్చును.

వివరములకు: దిసెంట్రల్ బ్యాంక్ ఆఫ్ యిండియా కు వ్రాయుడు.

[illegible] సికింద్రాబాదు (దక్కన్) జేమ్సుస్ట్రీటు, సికిందాబాదు (దక్కన్)

స్వతంత్రము పొందుటకు

INDEPENDENCE

ఉద్యోగపు దాస్యమునుండియు, నిరుద్యోగపు [illegible] స్వతంత్రత పొందుటకు

స్టార్ ఏజన్సీ తీసికొనుడు

౧. [illegible]	౪. [illegible]
౨. [illegible]	౫. [illegible]
౩. [illegible] లాభములు	౬. [illegible]

మీ విజయము నిశ్చయము

[illegible] వర్గాలు [illegible]

[illegible] లాభములు ప్రతి [illegible] గలవు.

సొమ్ము హెచ్చుగ చెల్లించిన, [illegible] [illegible] గలవు.

[illegible] నిస్సందేహము.

వివరములకు

ది స్టార్ ఆఫ్ యిండియా జనరల్ అష్యూరెన్సు కంపెనీలిమిటెడ్ మదరాసు

బ్రాంచి: హనుమకొండ — కు వ్రాయుడు

[illegible] — (Singhvee) [illegible]

G. Raghunathmull Banker

జి. రఘునాథ్మల్, బ్యాంకర్

హైదరాబాదు — దక్కన్

మి.న్సు థామస్ కుక్ అండ్ సన్ బ్యాంకర్సు, లిమిటెడ్,

వారికి

హైదరాబాదులో ఉత్తర ప్రత్యుత్తరములు జరుపును

[illegible] వ్యాపారము చేయును

ఆతంకనిగ్రహ మాత్రలు

ఇప్పటి బలవర్ధకౌషధములలోకెల్ల శ్రేష్ఠము

ఈమాత్రలు

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] మాత్రలుగల డబ్బా [illegible] వెల ౧-౦-౦

[illegible]

[illegible]

కాపురౌషధము

[illegible]

ఆతంకనిగ్రహఫార్మసీ,

[illegible] మద్రాసు.

శ్రీకృష్ణా సోపు ఫ్యాక్టరి

నిజాం సబ్బు

[illegible]

మేనేజర్, [illegible] షేక్ చాంద్

ప్రొప్రయిటర్సు.

కాలేరు క్రిష్ణయ్య అండ్ బ్రదర్సు

[illegible] సికింద్రాబాదు—దక్కన్

స్వదేశీ స్టేషనరీ కావలయునా?

[illegible]

[illegible]

(మహ్బూబ్ [illegible] బిల్డింగ్సు [illegible] హైదరాబాదు)

శ్రీకృష్ణాభవను హోటలు

అబిడ్ బిల్డింగు హైద్రాబాదు

[illegible] కే. యస్. కృష్ణయ్య ప్రొప్రయిటర్

Sree Krishna Bhavan Hotel.

STAMP

Printed and published by G. Rama krishna Reddy at the Golkonda power Press, Hyderabad Editor K. Bala krishna Reddy